

JILID 1, BILANGAN 1, 1 - 12, 2006.

ISBN: 1823-884x

PENDIDIKAN DAN PEKERJAAN DI KALANGAN WANITA DI MALAYSIA SERTA KEPERLUAN BIMBINGAN VOKASIONAL DALAM PEMILIHAN PEKERJAAN

(Educational and employment trend among females in Malaysia and the need for vocational guidance in job selection)

Noor Rahamah Hj. Abu Bakar

ABSTRAK

Pendidikan formal telah menjadi salah satu daripada kriteria dalam pengambilan pekerja di sektor moden. Proses pendidikan menjadi faktor utama dalam mencorak dan menggerakkan manusia. Pendidikan dilihat sebagai satu pelaburan jangka panjang dalam menyediakan tenaga mahir. Pada hakikatnya, pendidikan merupakan satu usaha memperkasakan wanita dalam bidang pekerjaan dan memperlengkapkan diri untuk menjadi manusia yang berketrampilan. Kaum wanita dan lelaki diberikan peluang pendidikan formal yang sama tetapi adalah didapati bahawa berlaku ketidakseimbangan dalam taburan pekerjaan mengikut gender. Adakah tumpuan pekerja wanita dalam kategori pekerjaan tertentu akibat daripada kekurangan dalam pendidikan formal, latihan dan bimbingan vokasional yang diberikan? Atau adakah pendidikan, latihan dan bimbingan yang diberikan ditentukan oleh prospek pekerjaan yang ada untuk mereka. Apakah wanita perlu membuat perubahan sikap berhubung dengan kecenderungan memilih kerja yang ada sekarang? Bagi mengupas persoalan ini maka tujuan artikel ini akan membincangkan tentang pemilihan pekerjaan yang bersesuaian dan keperluan bimbingan vokasional di kalangan wanita di Malaysia.

Katakunci: pendidikan formal, bimbingan vokasional, pemilihan pekerjaan, taburan pekerjaan, pekerja mahir

ABSTRACT

Formal education had been one of the main criteria for recruitment in the modern sector. Educational process seems to be the main factor in developing and motivating the society. Education is seen as a long-term investment in preparing for skilled labour. Education is said to be one of the efforts to empower women in employment and to equipped themselves with good personalities. Females and males were given equal opportunities in formal education but inequality exist in employment distribution by gender. Is the focus of female workers in certain category of jobs due to the lack of formal education, training or vocational guidance? Or is education, training and guidance given determined by the job prospect available for them. Do females need to change their attitude just to compromise with what is available in the labour market? To answer these questions, the objective of this paper is to discuss the guidance in selecting jobs and the need for vocational guidance for females in Malaysia.

Keywords: formal education, vocational guidance, job selection, employment distribution, skilled worker

PENGENALAN

Pendidikan formal telah menjadi salah satu daripada kriteria dalam pengambilan pekerja di sektor moden. Proses pendidikan menjadi faktor utama dalam mencorak dan menggerakkan manusia. Pendidikan dilihat sebagai satu pelaburan jangka panjang dalam menyediakan tenaga mahir. Pada hakikatnya, pendidikan merupakan satu usaha memperkasakan wanita dalam bidang pekerjaan dan memperlengkapkan diri untuk menjadi manusia yang berketrampilan. Kaum wanita dan lelaki diberikan peluang pendidikan formal yang sama tetapi adalah didapati bahawa berlaku ketidakseimbangan dalam taburan pekerjaan mengikut gender. Adakah tumpuan pekerja wanita dalam kategori pekerjaan tertentu akibat daripada kekurangan dalam pendidikan formal, latihan dan bimbingan vokasional yang diberikan? Atau adakah pendidikan, latihan dan bimbingan yang diberikan ditentukan oleh prospek pekerjaan yang ada untuk mereka. Apakah wanita perlu membuat perubahan sikap berhubung dengan kecenderungan memilih kerja yang ada sekarang? Bagi mengupas persoalan ini maka tujuan artikel ini adalah untuk membincangkan tentang pemilihan pekerjaan yang bersesuaian dan keperluan bimbingan vokasional kepada wanita di Malaysia.

KAJIAN LEPAS

Kajian oleh Walby (1997) di Great Britain mendapati bahawa salah satu daripada sebab berlaku perubahan dalam taburan pekerjaan adalah peningkatan kelayakan pendidikan yang diperolehi oleh wanita. Wanita akan berada dalam pekerjaan bergaji jikalau mereka memperolehi tahap pendidikan yang lebih tinggi. Pelajar wanita menunjukkan pencapaian yang lebih baik atau sama dengan pelajar lelaki dalam pendidikan. Bagaimama pun, kajian Walby (1997), Parpart (1990), dan Crompton & Sanderson (1990) mendapati bahawa kaum lelaki lebih bertumpu dalam bidang kejuruteraan dan teknologi dan wanita dalam bidang pendidikan dan yang berkaitan dengan perubatan seperti kejururawatan.

Anker & Hein (1986) berhujah bahawa sekurang-kurangnya pendidikan peringkat menengah diperlukan untuk mendapatkan pekerjaan “berkolar-putih”. Chaudhury & Ahmed (dalam Anker & Hein 1986), pula mengatakan di Bangladesh pelajar perempuan lebih ramai daripada lelaki di hantar ke sekolah agama dan sangat sedikit bilangan yang memperolehi pendidikan sains. Menurut Clignet (dalam Anker & Hein 1986), pelajar perempuan di Ivory Coast dan Cameroon telah dididik di peringkat sekolah menengah rendah lagi untuk menjadi tukang jahit dan jurusolek.

Menurut Bullock (1994), sekolah masih lagi berpegang kepada sikap tradisional mengenai matapelajaran yang boleh diambil oleh pelajar perempuan dan secara tidak langsung mempengaruhi jenis pekerjaan yang dipilih. Pelajar perempuan jarang menerima galakkan positif daripada guru untuk mengambil matapelajaran teknik dan sains, di mana pelajar lelaki mempunyai kecenderungan semula jadi. Pelajar perempuan tidak ditunjukkan tentang aplikasi matapelajaran tertentu dengan dunia pekerjaan. Guru juga didapati banyak memberi perhatian kepada pelajar lelaki berbanding dengan perempuan. Walaupun bilangan pelajar perempuan di peringkat tertiar meningkat tetapi masih terdapat tumpuan mereka dalam matapelajaran “tradisi wanita” khusus dalam latihan vokasional. Di Sri Lanka pada tahun 1987 contohnya, semua pelajar perempuan didapati mengambil kursus jahitan sementara pelajar lelaki dalam bidang kerja elektrik, pembinaan, pertukangan kayu, kerja logam dan pertanian. Di Namibia, German Barat dan Amerika Syarikat, bilangan pelajar perempuan mengambil matapelajaran sains, ekonomi, pengurusan dan pertanian adalah kecil. Mereka ramai bertumpu dalam bidang pengajian sains kesihatan dan pendidikan yang menyediakan mereka untuk bekerja dalam bidang kejururawatan dan pendidikan.

Kajian yang dilakukan oleh International Labour Office (1975) mendapati bahawa dalam kebanyakan negara, anak perempuan berhenti daripada sekolah dan universiti lebih awal daripada lelaki. Faktor yang mempengaruhi kadar pemberhentian adalah di mana ibubapa membuat pilihan antara melabur dalam pendidikan anak perempuan atau lelaki, dan keutamaan adalah kepada anak lelaki. Anak perempuan dewasa dikehendaki berada di rumah menjaga adik-adik. Walaupun ada kadar enrolmen anak perempuan berbanding dengan lelaki di peringkat rendah dan menengah memuaskan, terdapat juga diskriminasi terhadap anak perempuan dari segi kandungan ilmu yang diberikan dan pilihan yang ditawarkan. Pilihan sebenar matapelajaran tertentu dikuasai oleh sikap tradisional. Bagaimana pun, keadaan sudah banyak berubah di mana anak perempuan dan lelaki diberikan pendidikan yang sama. Pendidikan campuran telah menjadi faktor utama dalam meningkatkan pendidikan bagi anak perempuan. Bagaimanapun, dalam sistem pendidikan campuran masih terdapat aliran dan pilihan tertentu.

Menurut ILO lagi, salah satu daripada masalah dalam menghapuskan diskriminasi terhadap anak perempuan dalam pendidikan adalah dengan mencari jalan menghapuskan tanggapan mengenai peranan wanita dan lelaki dalam masyarakat sekeliling. Imej yang dicadangkan bagi anak perempuan mungkin tidak sesuai lagi digunakan dalam era globalisasi ini. Bahan pengajaran, terutama buku selalu menunjukkan bias budaya yang telah usang. Masalah lain adalah daya penarik yang berterusan bagi anak perempuan kepada beberapa cabang pendidikan. Sebagai contoh, mereka lebih utamakan pendidikan akademik daripada kursus yang berorientasikan vokasional di peringkat sekolah menengah, dan aliran sastera dan kemanusiaan daripada sains, matematik, dan teknologi di peringkat tertiar. Anak perempuan tidak mempunyai kelemahan dalam bidang yang penting dalam masyarakat moden, tetapi keutamaan yang diberikan sudah lama dipupuk dalam diri mereka.

Little (1994: 100), Rees (1992:30), Collinson et al. (1990), McDowell & Pringle (1994:154), Burris & Wharton (1982:45) dan Barron & Norris (1976) menyatakan bahawa wanita bertumpu dalam sektor sekunder yang bercirikan tidak stabil, berbentuk pemberhentian secara sendiri, pekerjaan tidak menarik dan menawarkan insentif yang sedikit untuk pekerja terus kekal, gaji yang rendah, faedah sampingan yang sedikit, kurang mahir, peluang latihan kecil, penglibatan dalam kesatuan sekerja adalah kecil, penyeliaan yang rapi, keadaan kerja yang kurang baik, dan peluang yang sedikit untuk maju dalam kerjaya. Pekerja sektor sekunder selalunya terdapat dalam pekerjaan perkhimatan yang tidak memerlukan kemahiran atau hanya memerlukan kemahiran yang rendah dan latihan yang sedikit. Mereka juga bertukar kerja antara industri dan kategori pekerjaan, dan antara pekerjaan tidak mahir dan separa-mahir.

Kajian-kajian lepas didapati telah dilakukan oleh penyelidik-penyelidik di negara barat dan tumpuan adalah kepada aspek pendidikan secara umum dan hanya Bullock (1994) yang ada menyentuh mengenai bimbingan vokasional bagi pelajar-pelajar perempuan. Oleh yang demikian, artikel ini diharap dapat membantu memberikan ilustrasi mengenai bimbingan vokasional yang berlaku di Malaysia dengan mengemukakan beberapa kes tertentu daripada kajian lapangan yang telah dilakukan.

METODOLOGI

Bagi mendapatkan jawapan kenapa ketaksamaan gender dalam pasaran buruh masih berlaku walaupun kaum wanita dan lelaki diberikan peluang pendidikan formal yang sama rata, perbandingan struktur pekerjaan mengikut gender antara tahun 1970 hingga 2000 dilakukan. Perbandingan dibuat dengan menggunakan data daripada Banci Penduduk dan Perumahan bagi tahun 1970, 1980 dan 1991 yang diterbitkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia. Banci

Penduduk sahaja menjadi sumber data yang meliputi tempoh masa yang panjang bagi melihat perubahan dalam corak taburan pekerjaan mengikut gender dalam industry dan kategori pekerjaan. Bagi mendapatkan data primer, survey dilakukan menggunakan kaedah persampelan bertujuan. Sebanyak sepuluh buah keluarga Melayu dipilih yang mempunyai tiga generasi. Generasi kedua dipilih sebagai sampel utama mengikut pencapaian pelajaran tertinggi diperolehi, iaitu peringkat rendah, menengah dan tertiary. Temubual secara terperinci dilakukan untuk mendapatkan maklumat yang diperlukan.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

a. Pendidikan Formal

Isu mengenai pekerjaan dan tahap pendidikan yang diperolehi oleh kaum wanita tidak harus dipandang ringan. Menurut Boserup (1975), peningkatan bilangan wanita dalam pasaran buruh adalah disebabkan oleh tahap pendidikan yang diperolehi. Pencapaian pendidikan oleh populasi wanita di peringkat menengah dan tertiar adalah lebih tinggi pada tahun 1991 jika dibandingkan dengan tahun 1970 sementara pencapaian di peringkat rendah dan yang tidak bersekolah sudah berkurangan (Jadual 1). Walaupun tahap pencapaian pendidikan formal telah bertukar corak kepada yang lebih positif dan banyak peluang pendidikan dan latihan disediakan kepada wanita, statistik menunjukkan bahawa wanita masih berada dalam kategori pekerjaan tertentu (Malaysia 1970, 1980 & 1991 (a) & (b)).

Jadual 1: Peratusan populasi wanita mengikut pencapaian pelajaran, Malaysia

Pencapaian pelajaran	1970	1991
Tidak bersekolah	51.0	29.6
Prasekolah	td	2.5
Rendah	38.2	32.0
Menengah	10.3	30.2
Tertiari	0.5	4.9
Tidak diketahui	td	0.8
Jumlah	100.0	100.0

Sumber: Malaysia 1991: 368-379 & Malaysia 1970: 104

Jumlah enrolmen bagi pelajar perempuan di semua peringkat pendidikan adalah kira-kira separuh daripada jumlah enrolmen pada tahun 1997. Perangkaan menunjukkan bahawa jumlah bilangan pelajar wanita di peringkat universiti telah meningkat bagi tempoh yang sama (Jadual 2). Bagaimanapun, dari segi aliran yang dipilih, pelajar perempuan lebih ramai memilih aliran sastera khusus dalam bidang kemanusiaan, iaitu, 64.8 peratus daripada jumlah enrolmen dalam kursus sastera pada tahun 1990. Keadaan ini berlaku kerana jurusan sastera selalu dikaitkan dengan pekerjaan seperti guru, jururawat, setiausaha dan kerani, iaitu pekerjaan yang dianggap sesuai untuk wanita. Walau bagaimanapun, bilangan pelajar perempuan yang memilih jurusan sains telah meningkat daripada 24.5 peratus pada tahun 1970 kepada 44.7 peratus pada tahun 1990 dan bagi aliran teknikal pula ialah daripada 4.3 peratus kepada 35.9 peratus bagi tempoh yang sama. Kadar yang memilih kursus vokasional telah merosot sedikit daripada 24.2 peratus daripada jumlah enrolmen pada tahun 1970 kepada 22.0 peratus pada tahun 1990. Perubahan yang berlaku dapat dilihat dalam jenis pekerjaan yang diceburi oleh wanita pada tahun 1990an. Dengan pencapaian pendidikan yang lebih tinggi, wanita sudah berani menyertai bidang pekerjaan yang dahulunya didominasi oleh pekerja lelaki.

Jadual 2: Peratusan pelajar perempuan mengikut peringkat dan aliran pendidikan

	1970	1980	1990	2000
Peringkat pendidikan:				
Rendah	46.8	48.6	48.6	48.6
Menengah rendah	40.6	47.6	50.5	49.5
Menengah atas	42.6	45.5	59.3	54.8
Universiti	29.1	35.5	44.3	54.9
Kolej:				
Politeknik	13.2	21.5	25.2	36.4
Inst. Lat. Perguruan	41.9	48.3	56.1	61.2
Inst. Tekn. Mara	32.4	42.9	45.8	59.2
Kolej T. A. Rahman	23.5	33.9	37.2	53.5
Aliran:				
Sastera	47.4	61.0	64.8	td
Sains	24.5	36.3	44.7	td
Vokasional	24.2	30.4	22.0	26.2
Teknik	4.3	27.1	35.9	36.7

Sumber: disesuaikan daripada Malaysia 2002 : 155-156; 1991(a)

Pendidikan di peringkat menengah adalah penentu utama bagi orientasi pekerjaan masa depan. Bilangan pelajar perempuan adalah hampir sama dengan pelajar lelaki dari segi penyertaan dan prestasi mereka dalam pendidikan secara umum (Kementerian Pendidikan Malaysia 1997). Bagaimanapun, selepas menduduki Penilaian Menengah Rendah (PMR) pelajar sudah mula membuat penentuan hala tuju kerjaya mereka. Mereka boleh memilih sama ada untuk memasuki sekolah menengah atas biasa, teknik, atau vokasional. Pemilihan pekerjaan bagi pelajar perempuan adalah terhad, terutamanya disebabkan pendidikan peringkat awal tidak berorientasikan kerjaya. Keadaan ini berlaku kerana pelajar perempuan lebih berminat untuk memasuki sekolah menengah atas yang berbentuk akademik berbanding dengan sekolah teknik atau vokasional (Malaysia 2002 & 1996).

Jadual 3 juga jelas menunjukkan bahawa walaupun pelajar perempuan ada menerima latihan vokasional di peringkat awal, mereka lebih berminat memilih kursus pengurusan perniagaan dan rekaan fesyen dan membuat pakaian yang secara tidak langsung akan menjurus kepada pekerjaan wanita yang berbentuk tradisional seperti juruwang dan tukang jahit. Jika dilihat pada Jadual 4, bilangan graduan perempuan pada tahun 1999 adalah tinggi dalam bidang sastera dan kemanusiaan, ekonomi, perniagaan dan pengurusan. Menurut Robiah (2000), lulusan pelajar wanita peringkat Diploma Perakaunan di UiTM pada tahun 1995 adalah sebanyak 61.3 peratus dan hanya 38.6 peratus bagi pelajar lelaki. Penyelidikan dalam bidang sains komputer yang dilakukan oleh Webster (1996) menjelaskan bahawa walaupun ramai pelajar wanita tertarik kepada teknologi komputer tetapi ramai daripada mereka melihat bidang pekerjaan itu didominasi oleh kaum lelaki. Maccoby & Jacklin (dalam Azizan Baharuddin et al. 1974) menyatakan bahawa kecekapan intelektual wanita dalam sains adalah sama dengan kaum lelaki. Selain daripada aliran yang dipilih, taburan guru mengikut gender juga harus diteliti. Jadual 5 menunjukkan bahawa bilangan guru wanita adalah tinggi dalam bidang akademik berbanding dengan teknik dan vokasional.

Jadual 3: Bilangan murid perempuan bagi sekolah teknik dan vokasional bantuan mengikut jenis kursus, 2000

Jenis kursus	Bil.	%
Sekolah teknik		
Kejuruteraan Mekanikal	1296	12.3
Kejuruteraan Awam	4905	46.6
Kejuruteraan Elektrik	2908	27.6
Pertanian	374	3.6
Perdagangan	1040	9.9
Jumlah	10523	100.0
Sekolah vokasional		
Elektrik	206	2.7
Elektronik	578	7.6
Amalan bengkel mesin	140	1.8
Kimpalan & fabrikasi logam	19	0.2
Automotif	12	0.2
Binaan bangunan	983	12.9
Penyejuk & penyaman udara	170	2.2
Katering	777	10.2
Rekaan fesyen & membuat pakaian	962	12.6
Seni kecantikan	407	5.3
Asuhan kanak-kanak	220	2.9
Bakeri dan konfeksi	311	4.1
Pengurusan perniagaan	2112	27.6
Hortikultur hiasan	227	3.0
Kejenteraan ladang	34	0.4
Pengurusan ladang	117	1.5
Kursus kemahiran (1 & 2 tahun)	364	4.8
Jumlah	7639	100.0

Jadual 4: Bilangan graduan perempuan peringkat ijazah pertama di universiti mengikut jenis kursus, Malaysia

Jenis kursus	1990 Bil.	%	1999 Bil.	%
Sastera:	1511	32.5	4863	26.8
Sastera dan kemanusiaan				
Sastera Ikhtisas:				
Ekonomi, perniagaan dan pengurusan	1064	22.9	5254	29.0
Undang-undang sivil	164	3.5	365	2.0
Sains				
Sains	384	8.3	997	5.5
Sains gunaan	305	6.6	1986	11.0
Perubatan	274	5.9	636	3.5
Pertanian	29	0.6	172	0.9
Teknologi				
Kejuruteraan	120	2.6	1103	6.1
Senibina/perancangan bandar & wilayah	30	0.6	186	1.0
Ukur/ukur bahan/ pengurusan hartabenda	11	0.2	162	0.9
Pendidikan				

Sains	416	9.0	510	2.8
Sastera	339	7.3	1901	10.5
Jumlah	4647	100.0	18135	100.0

Sumber: Malaysia 2002 & 1999

Jadual 5: Bilangan guru bagi sekolah menengah bantuan kerajaan mengikut gender, 2000

Peringkat	Perempuan		Lelaki		Jumlah	
	Bil.	%	Bil.	%	Bil.	%
Akademik	67578	62.8	40020	37.2	107598	100.0
Teknik	2305	41.9	3193	58.1	5498	100.0
Vokasional	137	89.5	16	10.5	153	100.0

Sumber: Malaysia 2002

b. Corak taburan pekerjaan

Bagi tempoh 1980 hingga 1991, ekonomi Malaysia telah berkembang dengan pesatnya, dan ini telah membolehkan negara mengembangkan sektor perindustrian. Banyak kilang telah dibina dan ramai pekerja diambil dalam industri pembuatan. Begitu juga dengan perkembangan bangunan perdagangan dan perniagaan runcit seperti gedung membeli-belah. Peluang pekerjaan yang dibentuk diambil selalunya oleh kaum wanita kerana jenis pekerjaan yang terdapat dalam gedung perniagaan ini mempunyai hubungan tradisi dengan wanita seperti juruwang dan jurujual. Perubahan yang berlaku dalam pola taburan pekerjaan wanita mengikut industri adalah hasil daripada perubahan dalam dasar perindustrian. Bagaimanapun, tumpuan pekerja wanita sedikit sebanyak sudah mula beralih secara perlahan daripada industri pembuatan kepada industri perkhidmatan.

Wanita bukan hanya bertumpu dalam industri-industri tertentu sahaja tetapi juga dalam jenis pekerjaan yang khusus. Jadual 6 menunjukkan bahawa terdapat perubahan dari segi penyertaan tenaga buruh mengikut gender dalam kategori pekerjaan utama antara tahun 1970 dan 1999. Pada tahun 1999, kadar penyertaan wanita meningkat dalam kategori pekerjaan pentadbiran, perkeranian, jualan dan perkhidmatan. Peningkatan yang begitu banyak berlaku dalam kategori pekerja pentadbiran dan pengurusan di mana kadar penyertaan pada tahun 1970 adalah sebanyak 3.1 peratus kepada 21.5 peratus pada tahun 1999. Pekerjaan pertanian telah merosot dengan jumlah yang besar tetapi kategori ini mempunyai kadar pekerja wanita yang tertinggi sehingga tahun 1980. Dapat dilihat disini bahawa kadar penyertaan wanita mengikut jenis pekerjaan telah berubah daripada pekerjaan pertanian kepada pekerjaan perkhidmatan.

Jadual 6: Peratusan guna tenaga wanita mengikut kategori pekerjaan utama

Kategori pekerjaan	1970	1980	1991	1999
Profesional & teknikal	33.9	42.2	43.5	43.6
Pentadbiran & pengurusan	3.1	9.7	18.6	21.5
Perkeranian	25.3	49.7	52.5	57.2
Jualan	18.2	31.2	28.7	36.7
Perkhidmatan	31.8	40.0	36.2	47.2
Pertanian	38.5	38.1	27.7	24.6
Pengeluaran	16.6	23.8	26.3	23.4
Jumlah	30.8	31.4	32.1	33.8

Sumber: Malaysia 1970, 1980 & 1991 (a) & (b)

c. Bimbingan vokasional

Pada pendapat pengkaji, bimbingan vokasional boleh dijadikan sebagai salah satu alat bagi memperluaskan bidang pekerjaan bagi wanita. Bimbingan vokasional harus dilaksanakan untuk memperbetulkan imej yang sempit berkaitan dengan kerjaya wanita. Anak-anak perempuan telah dididik dengan pemikiran bahawa peranan utama mereka adalah untuk menjadi seorang isteri dan ibu. Bagaimanapun, mereka harus sedar tentang aspek-aspek seperti perkahwinan diusia muda dan pembahagian kerja dalam isi rumah telah mengubah gaya hidup dan corak pekerjaan wanita. Media massa, ibu bapa dan juga guru telah menggalakkan imej “wanita di rumah” dan memuji imej ini bagi membantu anak perempuan membuat pilihan masa depan mereka. Oleh itu, anak-anak perempuan berhadapan dengan konflik berkaitan dengan peranan masa depan mereka. Mereka perlukan bimbingan yang boleh membantu mengatasi konflik ini dalam bentuk yang lebih realistik, selaras dengan peranan yang mereka akan lakukan di rumah dan juga di tempat kerja, juga selaras dengan lingkungan budaya di mana mereka tinggal dan bekerja.

Melalui bimbingan vokasional, penjelasan boleh dibuat tentang pekerjaan berbentuk tradisional yang dikatakan sesuai untuk wanita dan menunjukkan bahawa pekerjaan dalam kategori ini bukan sahaja memberikan gaji yang rendah tetapi pengiktirafan sudah berubah dengan kemajuan teknologi. Ini adalah satu tugas yang penting kerana wanita masih berdegil untuk memilih “pekerjaan wanita”. Pekerjaan seperti perguruan dan kejururawatan memberikan tarikan semulajadi, tetapi dalam kes-kes tertentu tarikan adalah berbentuk tradisi yang tidak lagi sesuai digunakan. Sebagai contoh, dalam bidang sains, kimia atau biologi gunaan, anak lelaki memilih bidang pembuatan dan perempuan memilih bekerja di makmal.

Bimbingan vokasional yang dilakukan harus berbentuk positif. Ia bukan hanya untuk membantu anak perempuan daripada melakukan pekerjaan tradisi tetapi untuk membuka mata mereka kepada peluang baru yang ditawarkan oleh kemajuan saintifik dan teknologi yang boleh dimanfaatkan oleh wanita dan juga lelaki dengan syarat wanita menerima persediaan yang diperlukan. Bimbingan vokasional ini juga boleh menjadi saluran untuk memaklumkan kepada pelajar-pelajar perempuan tentang pekerjaan yang belum ramai diceburi oleh mereka.

Pada pendapat penulis, pihak sekolah, ibu bapa, kumpulan setaraf dan pusat bimbingan vokasional awam memainkan peranan yang penting bagi membantu dalam melaksanakan bimbingan vokasional ini. Pihak sekolah di mana keputusan pertama dilakukan, terutama guru dan kaunselor sekolah mempengaruhi keputusan yang dibuat. Jikalau anak perempuan mudah takut dengan disiplin matematik, sains dan teknikal, terpulang kepada sekolah dan guru bagi memastikan bahawa keadaan yang berlaku bukan disebabkan oleh kejahilan atau diberikan salah maklumat. Ibu bapa juga mempengaruhi dalam proses bimbingan. Bagi anak perempuan, pengaruh ibu adalah paling kuat terutama dalam keadaan di mana ibu mempunyai pekerjaan yang menarik. Bapa juga mempunyai peranan penting dalam keputusan kerjaya anak perempuan, iaitu dari segi memberi dorongan atau sebaliknya. Kumpulan setaraf juga menjadi faktor yang mempengaruhi pemilihan pekerjaan. Perkhidmatan atau pusat bimbingan vokasional awam juga memainkan peranan.

d. Kajian Kes

Kes yang dikemukakan dalam artikel ini adalah sebahagian daripada kajian empirikal yang telah dilakukan. Kes-kes ini memberi gambaran tentang keadaan yang sebenar berlaku di kalangan masyarakat Melayu di Malaysia.

i. Kes 1

Shamsinar berumur 54 tahun, mempunyai lima orang anak, empat perempuan dan seorang lelaki dan tinggal bersama suami seorang pesara kakitangan kerajaan dan kini membuat kerja sambilan sebagai juruukur tanah. Dua orang anak perempuan dan seorang anak lelaki beliau sudah bekerja. Azmar mempunyai kelulusan sehingga peringkat menengah bekerja sebagai kerani dan Ita yang mendapat pendidikan hingga ke peringkat diploma di sebuah kolej swasta bekerja sebagai setiausaha. Nazri yang hanya mempunyai kelulusan pendidikan hingga peringkat menengah bekerja sebagai tukang besi. Dua orang lagi anak beliau masih menuntut, Elin di Universiti Telekom dan Zura di Universiti Teknologi MARA. Shamsinar mempunyai pendidikan hingga darjah enam sahaja dan tidak pernah bekerja. Beliau mengasuh sendiri semua anak-anak hingga dewasa. Semasa muda dahulu beliau teringin juga untuk bekerja tetapi mendapat halangan daripada ibu. Menjadi anak sulung daripada lapan orang adik beradik memaksa beliau membantu ibu di rumah. Menurut beliau, "... emak tidak menggalakkan makcik belajar hingga ke peringkat yang lebih tinggi. Sudah mencukupi hingga darjah enam. Tetapi adik-adik makcik terutama yang perempuan semua mendapat pendidikan hingga ke peringkat sekolah menengah. Mereka sekarang menjadi guru dan jururawat". Walaupun cita-cita beliau untuk bekerja tidak kesampaian tetapi Shamsinar berasa sangat gembira dapat melihat anak-anak berjaya dalam bidang pelajaran dan juga pekerjaan mereka.

Sikap Shamsinar tidak seperti ibunya yang tidak menggalakkan beliau untuk belajar hingga ke tahap yang lebih tinggi dan menyertai pasaran buruh. Shamsinar menggalakkan semua anaknya untuk belajar dengan rajin hingga ke peringkat universiti dan memperolehi pekerjaan yang baik. Azmar tidak berminat untuk melanjutkan pelajaran hingga ke peringkat yang lebih tinggi kerana keputusan peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia beliau tidak begitu memuaskan. Menurut beliau, sebagai anak sulung tanggungjawab kepada keluarga adalah tinggi. Azmar tidak mendapat bimbingan vokasional sama ada daripada guru atau ibu bapa tetapi memohon pekerjaan yang difikirkan sesuai dengan kelayakan akademik yang ada. Bagi Ita pula, beliau sudah menentukan terlebih dahulu bidang pekerjaan yang ingin diceburi. Beliau melihat bekerja sebagai seorang setiausaha sangat sesuai bagi wanita. Pemikiran tradisional dan melalui pembacaan majalah-majalah dan juga media massa telah dipupuk pada diri beliau mengenai wanita sesuai bekerja sebagai setiausaha. Keadaan yang berbeza berlaku kepada Elin dan Zura di mana ibu bapa mereka melihat pencapaian pendidikan di peringkat lebih tinggi adalah penting dan sanggup untuk mengeluarkan belanja yang besar. Elin dan Zura telah memilih jurusan pengurusan perniagaan di Institut Pengajian Tinggi. Menurut mereka, ijazah yang diperolehi nanti dapat memohon berbagai jenis pekerjaan. Bagaimanapun, pengaruh yang besar adalah daripada rakan-rakan sekolah.

ii. Kes 2

Hajah mempunyai empat orang anak, dua perempuan dan dua lelaki. Anak pertama adalah seorang perempuan berumur 12 tahun dan yang bongsu berumur sembilan bulan. Aiman, anak sulung perempuan Hajah berada dalam tingkatan satu. Beliau mencapai keputusan yang cemerlang dalam Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR) dan berjaya memasuki sekolah berasrama penuh. Cita-cita beliau adalah untuk menjadi seorang jurutera apabila dewasa nanti. Pendedahan yang diberikan oleh bapa telah memupuk minat beliau dalam bidang ini. Aiman dan adik-adik selalu dibawa oleh bapanya ke tempat di mana beliau bekerja untuk melihat tugas seorang jurutera apabila ada hari keluarga syarikat pada setiap tahun. Keadaan ini jelas menunjukkan bahawa kaum lelaki juga boleh menjadi model yang baik untuk mengubah ketaksamaan dalam pemilihan pekerjaan. Aiman menaruh minat dalam bidang matematik dan sains semasa di peringkat sekolah rendah lagi dan memperolehi markah yang

tinggi dalam kedua-dua matapelajaran ini. Najibah , anak kedua Hajah masih menuntut di darjah lima dan dalam proses persediaan untuk mengambil Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR). Seperti kakaknya juga, Nabilah bercita-cita untuk menjadi seorang jurutera dalam industri automobil. Beliau juga mendapat penjelasan daripada bapa tentang matapelajaran yang perlu diberi perhatian supaya dapat memasuki aliran teknologi khusus dalam bidang kejuruteraan. Anak lelaki Hajah bernama Ahmad dan Afa masih kecil lagi. Bagaimanapun, Ahmad yang berumur enam tahun telah menunjukkan minat beliau dalam bidang kejuruteraan. Rakan-rakan sebaya telah datang kepada beliau meminta pertolongan membaiki basikal yang rosak. Walaupun Ahmad belum fasih membaca tetapi daripada gambar-gambar yang terdapat dalam buku-buku dan majalah-majalah yang dibaca oleh bapa dan kakak dapat mempengaruhi minat beliau.

iii. Kes 3

Asiah telah memperolehi pendidikan hingga ke peringkat sekolah rendah sahaja. Beliau mempunyai tiga orang anak, dua orang perempuan dan seorang lelaki. Ketiga-tiga orang anak beliau telah berjaya dalam pelajaran hingga ke peringkat universiti. Suami beliau, seorang gurubesar sekolah rendah sangat tegas terhadap anak-anak terutama dari segi pendidikan. Nor adalah anak sulung yang berkelulusan dari Institut Pengajian Tinggi Awam dalam bidang pengurusan perniagaan dan bekerja sebagai seorang ahli ekonomi. Beliau memilih bidang pengurusan perniagaan kerana pada ketika itu permintaan pasaran dalam bidang ini adalah tinggi dan banyak kekosongan berlaku. Mempunyai seorang bapa yang bekerja sebagai gurubesar banyak memberi nasihat tentang kepentingan pendidikan di peringkat tertiar dan pemilihan pekerjaan yang sesuai dengan kelulusan yang ada. Anak lelaki Asiah pula telah berpeluang mendapat pendidikan peringkat rendah di Maktab Sains MARA. Beliau kemudian dipilih untuk menyambung pelajaran ke luar negara. Bimbingan vokasional dan nasihat daripada guru-guru telah mencetuskan minat beliau untuk meletakkan bidang kedoktoran sebagai pilihan pertama dan kejuruteraan pilihan kedua dari segi pemilihan kursus di peringkat ijazah pertama. Setelah menduduki peperiksaan kelayakan markah yang diperolehi untuk menceburi bidang kedoktoran tidak memenuhi syarat-syarat yang diperlukan dan beliau telah beralih arah kepada bidang kejuruteraan dan kini bekerja sebagai seorang jurutera. Aida, anak ketiga Asiah telah menjurus dalam bidang pengurusan perniagaan. Beliau mengimbas kembali peluang yang telah diberikan kepadanya, "... semasa membuat permohonan ke universiti dahulu, pilihan yang ada ialah bahagian teknikal atau perdagangan. Saya selalu berfikir untuk menjadi seorang pegawai dan memilih jurusan perdagangan". Aida bekerja di sebuah jabatan separa-kerajaan sebagai seorang pegawai eksekutif.

Kes-kes yang dikemukakan menunjukkan bahawa bimbingan vokasional telah dilaksanakan oleh ibu bapa, guru dan juga kumpulan setaraf. Bagaimanapun, bimbingan yang diberikan adalah mengikut pandangan tradisional dan permintaan tenaga kerja pada ketika itu yang melihat wanita sesuai melakukan jenis pekerjaan tertentu sahaja. Ibu bapa, guru dan kumpulan setaraf harus mengikis pandangan tradisional ini dan melihat kepada ukuf yang lebih luas mengenai pekerjaan yang boleh diceburi oleh anak perempuan mereka. Kes-kes yang dikemukakan menunjukkan bahawa ibu bapa sudah memberi penekanan kepada pendidikan formal tetapi bimbingan vokasional masih lagi kurang diterapkan kepada anak-anak khususnya anak perempuan. Jikalau dilihat daripada kes-kes yang dikemukakan, bapa telah memainkan peranan yang penting. Ibu pula tidak memainkan peranan dalam membimbing anak perempuan mereka. Gambaran yang positif harus memberikan pemahaman yang jelas kepada anak-anak perempuan tentang jenis-jenis tugas yang dilakukan.

KESIMPULAN

Dapatan kajian menunjukkan bahawa pendidikan memainkan peranan yang penting dalam pemilihan pekerjaan. Pada tahun 1990an, pekerja wanita tidak hanya memilih industri pertanian seperti mana yang telah berlaku pada tahun 1970an, tetapi bilangan mereka sudah meningkat dalam industri bukan pertanian, iaitu, dalam industri-industri pembuatan, diikuti oleh kewangan, insurans dan perkhidmatan perniagaan hartanah, dan perkhidmatan masyarakat, sosial dan persendirian. Perbincangan dalam artikel ini jelas menunjukkan bahawa untuk menjadi seorang pekerja mahir memerlukan pendidikan asas. Bagi menarik lebih banyak wanita menceburi pekerjaan teknikal, masalah imej negatif harus di atasi. Pada masa yang sama, sektor perindustrian harus membentuk rantaian dengan institusi pendidikan bagi menggalakkan peluang pekerjaan dalam bidang teknologi. Menarik minat pelajar wanita kepada bidang sains dan teknikal adalah penting bagi mengelakkan berlakunya jurang dari segi kemahiran bagi masa akan datang. Masyarakat juga harus mengikis pandangan yang berbentuk tradisional dan prasangka negatif dan menghadkan prospek pekerjaan terbuka kepada wanita. Di peringkat sekolah rendah dan menengah lagi, pelajar perempuan harus mengubah pandangan mereka berhubung dengan imej “wanita di rumah” dan tentang pekerjaan berbentuk tradisional yang memberikan gaji yang rendah dikatakan sesuai untuk wanita.

Secara keseluruhan didapati bahawa pendidikan formal telah menjadi kriteria utama digunakan dalam pengambilan pekerja, iaitu dari segi kelayakan kemasukan. Sekurang-kurangnya pendidikan peringkat menengah diperlukan untuk mendapatkan kerja kolar-putih dan hampir semua kerja dalam sektor moden memerlukan kebolehan membaca dan menulis. Pendidikan menengah adalah sangat penting untuk mendapatkan kerja dalam sektor moden. Memperluaskan bidang pekerjaan bagi wanita bergantung kepada kandungan dan cara penyampaian matapelajaran dan teknik yang digunakan supaya ia lebih menjadi menarik dan relevan. Selain daripada itu, sokongan padu daripada ibu bapa, guru dan rakan-rakan yang mempengaruhi pemilihan kursus di peringkat menengah adalah penting. Guru yang berkelayakan dalam aliran sains dan teknikal juga mempengaruhi arahan yang diberikan kepada pelajar-pelajar perempuan.

RUJUKAN

- Anker, R. & Hein, C. (pnyt.). 1986. *Sex inequalities in urban employment in the third world*. Hampshire: Macmillan Academic and Professional Ltd.
- Azizan Baharuddin, Durriyyah Sharifah Hasan Adli, Noorsaadah Abd. Rahman & Zanariah Abdullah. 1994. *Women's involvement in science and technology in the universities of Malaysia*. Kuala Lumpur: Institut Kajian Dasar.
- Barron, R. D. & Norris, G. M. 1976. Sexual division and the dual labour market. In Beechey, V. *The changing experience of women*. Milton Keynes: Open University Press.
- Bullock, , S. 1994. *Women and work*. London: Zed Books Ltd.
- Burris, V. & Wharton, A. 1982. Sex segregation in the U.S. labor market. *Review of Radical Political Economics* 14 (3): 43-56.
- Collinson, D.L., Knights, D. & Collison, M. 1990. *Managing to discriminate*. London: Routledge.
- Crompton, R & Sanderson, K. 1990. *Gendered jobs and social change*. London: Unwin Hyman

- International Labour Office. 1974. International Labour Conference, 60th Session 1975. Report VIII. *Equality of opportunity and treatment for women workers*. Geneva:ILO.
- Little, J. 1994. *Gender, planning and the policy process*. Oxford: Pergamon.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 1997. Perangkaan pendidikan di Malaysia 1995.
- Malaysia. 1970. Banci Penduduk: Laporan Am. Jilid 1.
- Malaysia. 1980. Banci Penduduk dan Perumahan. Jilid 1 & 2.
- Malaysia. 1991. Banci Penduduk dan Perumahan. Jilid 1 & 2.
- Malaysia. 1991 (a). Rancangan Malaysia Keenam 1991-1995.
- Malaysia. 1991 (b). Rangka Rancangan Jangka Panjang Kedua 1991-2000.
- Malaysia. 1996. Buletin Perangkaan Sosial 1994.
- Malaysia. 1997. Penyiasatan Industri Pembuatan Tahunan.
- Malaysia. 2002. Buletin Perangkaan Sosial 2001.
- McDowell, L. & Pringle, R. (pnyt.). 1994. *Defining women: social institutions and gender divisions*. Cambridge: Polity Press & Open University.
- Rees, T. 1992. *Women and the labour market*. London: Routledge.
- Robiah Sidin. 2000. *Pembangunan, pendidikan dan wanita di Malaysia: cabaran perancangan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Walby, S. 1997. *Gender transformations*. London: Routledge.
- Webster, J. 1996. *Shaping women's work: gender, employment dan information technology*. Essex: Addison Wesley Longman Ltd.

Prof. Madya Dr. Noor Rahamah Hj. Abu Bakar
 Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran
 Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
 Universiti Kebangsaan Malaysia
 Email: rahamah@ukm.my